

ANTANAS
M A C E I N A

RAŠTAI

VIII

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

VIII

PEDAGOGIKOS
FILOSOFIJA

Vilnius
Mintis

UDK 1 (474.5)
Ma-32

Knygos leidimą parėmė
Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija

Serija leidžiama nuo 1987 m.

S u d a r ė
ANTANAS RYBELIS

R e d a g a v o
VITA MALINAUSKIENĖ

REDAKCINĖS IR BIBLIOGRAFINĖS PASTABOS

Savo mokslinę veiklą A. Maceina pradėjo kaip tik pedagogikos teorijos studijomis. Per du kartus pasimokęs kunigų seminarijoje bei Kauno Vytauto Didžiojo universitete, 1932-1935 m. Liuveno, Fribūro (Šveicarija), Strasbūro (Prancūzija) ir Briuselio (Belgija) universitetuose jis daugiausia gilinosi į pedagogikos mokslus. 1934 m., vadovaujamas prof. St. Šalkauskio, jis parašė ir apgynė filosofijos daktaro disertaciją „Tautinis auklėjimas“, kuri tais pačiais metais Kaune buvo išleista atskira knyga. Po metų A. Maceina parengė habilitacinį privatdocento darbą „Ugdomasis veikimas“, kurį taip pat sėkmingai apgynė. Kai kurie šio darbo skyriai, fragmentai buvo paskelbti to meto periodinėje spaudoje - žurnaluose „Lietuvos mokykla“, „Logos“, „Naujoji Romuva“, „Tiesos kelias“, „Židinys“, - tačiau ištais atskiru leidiniu iki šiol jis nebuvo išleistas.

1935-1940 m. Kauno universiteto Teologijos-filosofijos fakultete dėstydamas įvairius pedagogikos bei filosofijos kursus, be kitų darbų, A. Maceina buvo sumanęs parengti išsamią trijų tomų „Pedagogikos istoriją“ su pasaulio pedagogikos klasikų vertimų fragmentais. Tačiau 1939 m. išleidęs pirmąjį jos tomą, apimančią pedagogikos istoriją nuo seniausių laikų iki Renesanso epochos, matyt, dėl politinių Lietuvos gyvenimo permainų A. Maceina pasinėrė į socialinės ir religinės filosofijos studijas ir šio sumanymo nerealizavo. Vėliau, gyvendamas emigracijoje, A. Maceina jau nebegrižo prie pedagogikos problemų tyrinėjimų.

Tai, ką A. Maceina yra parašęs pedagogikos teorijos, auklėjimo ir ugdymo filosofijos klausimais prieškarinio metais, sunku būtų sutalpinti į vieną tomą. Vis dėlto į šį, aštuntąjį, jo „Raštų“ tomą mėginta sudėti visa, kas yra jo parašyta pedagogikos temomis. Pirmąją tomo dalį sudaro reikšmingiausias šios srities veikalas „Tautinis auklėjimas“, kuris iki šiol yra nepraradęs savo aktualumo, vertės ir įtaigumo. Antroje

tomo dalyje, sąlygiškai pavadintoje „Ugdymo filosofija“, spausdinami beveik visi reikšmingesni pedagoginiai straipsniai ir studijos, paskelbtos prieškario periodinėje spaudoje. Daugelis jų yra didesnės ar mažesnės dalys, skyriai, fragmentai ir rankraštyje likusios habilitacinės disertacijos „Ugdomasis veikimas“ (kitai „Pedagoginio akto fenomenologinė analizė“).

Už šio „Raštų“ tomo ribų liko tik „Pedagogikos istorijos“ pirmas tomas, kuris prieš dešimt metų buvo pakartotinai paskelbtas „Šviesos“ leidyklos išleistame A. Maceinos „Pedagoginių raštų“ tome „Pedagogikos klasikos“ serijoje. Tad dėl ribotos apimties čia A. Maceinos „Pedagogikos istorija“ pristatoma tik jos įvado paskelbimu.

Rengiant šį tomą spaudai buvo laikomasi tų pačių principų kaip ir kituose iki šiol išleistuose A. Maceinos „Raštų“ tomuose. Įtaigiai, sklandžiai, beveik taisyklinga lietuvių kalba parašyti A. Maceinos darbai iš esmės neredaguojami, apsiribojama tik elementarių rašybos bei korektūros klaidų taisymais pagal dabartinės lietuvių kalbos normų reikalavimus, o leksinių ir gramatinių formų taisyčių vengiama. Stengtasi suvienodinti netranskribuotų tikrinių vardų rašybą, bibliografinių nuorodų pateikimą, tačiau pačios bibliografinės nuorodos išnašose paliktos tokios, kokias jas pateikė autorius.

Ideologiniai šių dienų pedagogikos pagrindai - spausdinama iš Lietuvos Katalikų Mokslo Akademijos „Suvažiavimo darbų“ II tomo (Kaunas, 1937, p. 159-194).

Lavinimas ir auklėjimas - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1936, nr. 1, p. 14-28.

Kur krypsta dabartinis ugdymas? - spausdinama iš: Židinys, 1934, nr. 12, p. 562-567.

Pedagoginio vitalizmo problema - spausdinama iš: Židinys, 1935, nr. 5/6, p. 535-549. Pastaboje prie šio straipsnio autorius rašo, jog čia bando plačiau išplėtoti straipsnyje „Kur krypsta dabartinis ugdymas?“ išdėstytus teiginius apie vitalinę pedagogiką. Čia A. Maceina pabrėžia: „Pedagoginį vitalizmą autorius laiko charakteringiausia dabartinio ugdymo apraiška ir sykiu dideliu pavojumi tikrajam ugdymui“.

Pedagoginio santykiavimo problema - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1937, nr. 1, p. 1-9.

Ugdytojas ir ugdytinis - spausdinama iš: Logos, 1935, nr. 2, p. 97-124.

Ugdymas kaip kūryba - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1938, nr. 1, p. 3-19.

Ugdymo santykis su kultūra - spausdinama iš: Židinys, 1937, nr. 1, p. 105-106.

Vaisingasis momentas ugdyme - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1938, nr. 10, p. 561-568.

Tautinis auklėjimas mokykloje - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1939, nr. 1, p. 3-30; nr. 4, p. 241-251.

Atitautinimas ir jo būdai - spausdinama iš: Židinys, 1931, nr. 1, p. 23-32; nr. 2, p. 113-120.

Tautinis auklėjimas nutautintoje Vilniaus aplinkoje - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1940, nr. 1, p. 3-15.

Filosofijos propedeutikos problema - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1937, nr. 5, p. 370-371; nr. 6/7, p. 452-457.

Mokyklų laisvė ir valstybė - spausdinama iš: Tiesos kelias, 1933, nr. 11, p. 666-677.

Prof. St. Šalkauskio pedagogika - spausdinama iš: Lietuvos mokykla, 1936, nr. 5, p. 329-348.

TURINYS

TAUTINIS AUKLĖJIMAS

Autoriaus žodis.....	7
Įvadas. TAUTA IR TĖVYNĖ.....	9
I. TAUŲ ATSIKIRADIMO VEIKSNIAI.....	9
1. Rasė.....	10
a. Problemos atsiradimas.....	10
b. Rasės sąvoka.....	12
c. Rasė ir tauta.....	13
d. Rasės vertingumas.....	15
e. Rasės nepakankamumas tautai.....	17
2. Gyvenamoji aplinka.....	18
a. Aplinkos įtaka tautai.....	18
b. Klimatas.....	21
c. Teritorija.....	22
d. Jūra.....	23
e. Kalnai ir lyguma.....	24
3. Istorinis likimas.....	25
a. Istorijos reikalingumas tautai.....	25
b. Istorinio likimo esmė.....	2/
c. Dinaminis istorinio likimo pobūdis.....	28
II. TAUTOS ESMĖ.....	31
1. Tauta kaip vienetą.....	31

a. Gamtinis vienetas.....	31
b. Gamtinio vieneto trūkumai.....	32
c. Kultūrinis vienetas.....	34
d. Tauta kaip prigimties ir kultūros sintezė.....	36
2. Tautinė individualybė.....	38
a. Tauta kaip individas.....	38
b. Tautinės individualybės kilmė ir sudėtis.....	39
c. Tautinės individualybės esmės teorijos.....	41
a. tautinis materializmas.....	42
b. tautinis spiritualizmas.....	44
d. Tautinė individualybė kaip būsena ir veikseną.....	47
e. Tautinės individualybės pastovumas ir reikšmė tautai.....	51
3. Tauta kaip bendruomenė.....	55
a. Bendruomeniškas tautos pobūdis.....	55
b. Tautos linkimas į regimą lytį.....	58
c. Tauta ir valstybė.....	60
d. Pilnutinis tautos supratimas.....	63
III. TĖVYNĖ.....	66
<i>Įvedamoji pastaba. Tėvynės sąvokos išsivystymas.....</i>	<i>66</i>
1. Tėviškė.....	69
a. Ontologinis žmogaus ryšys su tėviške.....	69
b. Psichologinis tėviškės pergyvenimas.....	71
c. Moralinis tėviškės pobūdis.....	73
d. Tėviškės apimtis ir reikšmė.....	75
2. Tėvynė.....	77
a. Tėvynė kaip išplėstoji tėviškė.....	77
b. Trejopas žmogaus ryšys su tėvyne.....	77
c. Tėvynės elementai ir sienos.....	80
Pirma dalis. TAUTINIS AUKLĖJIMAS KAIP	
PEDAGOGINIS VEIKIMAS.....	83
I. TAUTINIO AUKLĖJIMO SĄVOKA IR TIKSLAS.....	83
1. Tautinio auklėjimo pradai.....	83
a. Istorinio išsivystymo bruožai.....	83

b. Tautinio auklėjimo objektas	89
c. Tautinio auklėjimo atrama ir gairės	90
d. Tautinio auklėjimo funkcijos	92
2. Tautinio auklėjimo tikslai ir uždaviniai	97
a. Tiesioginis tautinio auklėjimo tikslas	97
b. Netiesioginis tautinio auklėjimo tikslas	100
c. Tautinio auklėjimo uždaviniai	100
II. TAUTINIO AUKLĖJIMO VEIKSNIAI	102
1. Šeima	102
a. Šeimos ir tautos sąveika	102
b. Šeimos reikšmė tautiškam auklėjimui	103
d. Šeimos reikšmė patriotiniam auklėjimui	104
e. Šeimos reikšmė nacionaliniam auklėjimui	105
2. Mokykla	106
a. Tautinio auklėjimo reikalas mokykloje	106
b. Tautinis auklėjimas kaip mokomasis principas	108
c. Mokyklos kaip lavinimo įstaigos vaidmuo tautiniame auklėjime	109
3. Valstybė	112
a. Valdymas kaip auklėjimas	112
b. Tautos veikdymas politikos priemonėmis	114
4. Bažnyčia	116
a. Bažnyčios įtakos pagrindas tautiniam auklėjimui	116
b. Bažnyčios įtaka tautiškumui	117
c. Bažnyčios įtaka patriotizmui	119
d. Bažnyčios įtaka nacionalinių nusiteikimų auklėjimui	119
5. Atsitiktiniai veiksniai	120
a. Organizacijos	120
b. Aplinka	122
III. TAUTINIO AUKLĖJIMO PRIEMONĖS IR METODAI	123
1. Priemonės	123
a. Pamokymas	124
b. Įkvėpimas	126
c. Įpratimas	127
d. Specialios priemonės	128

2. Metodai.....	130
a. Darbo metodai.....	130
b. Pamokomasis metodai.....	132
3. Tautinio auklėjimo vieta pedagogikos sistemoje.....	133
a. Tauta kaip savotiškas gyvenimo atžvilgis.....	133
b. Dorinis tautinio auklėjimo pobūdis.....	134
c. Tautinis auklėjimas kaip specialusis dorinis auklėjimas.....	135
A n t r a d a l i s. TAUTIŠKAS AUKLĖJIMAS.....	138
I. TAUTIŠKUMO IR TAUTIŠKO AUKLĖJIMO SĄVOKA.....	138
1. Tautiškumo esmė.....	138
a. Individo apsiareiškimas tautoje.....	138
b. Tautos apsiareiškimas individe.....	140
c. Tautiškumas kaip „tauta mumyse“.....	142
2. Tautiško auklėjimo sąvoka ir uždaviniai.....	144
a. Tautiško auklėjimo esmė.....	144
b. Tautiško auklėjimo tikslai ir uždaviniai.....	147
II. ETNINIO TAUTOS TIPO TOBULINIMAS.....	149
1. Etninio tipo ir jo tobulinimo prasmė.....	149
a. Etninis tipas kaip kūno nusiteikimas.....	149
b. Etninio tipo vertingumas.....	151
c. Etninio tipo tobulinimo esmė ir uždaviniai.....	152
2. Etninio tipo išlaikymas.....	154
a. Rasinio grynumo saugojimas.....	154
b. Emigracijos tvarkymas.....	156
3. Etninio tipo gerinimas.....	158
a. Gerinimo būdas ir priemonės.....	158
b. Šeimyninės eugenikos problema.....	161
III. TAUTIŠKOS MĄSTYSENOS LAVINIMAS.....	164
1. Tautos santykiai su kalba.....	164
a. Kalbų įvairumas kaip mąstymo skirtingumo apraiška.....	164
b. Kalba kaip veidmojo pažinimo pasekmė.....	166
c. Tautos apsiareiškimas kalboje.....	169

2. Gimtosios kalbos mokymo prasmė.....	173
√ a. Mąstymo apsprendimas tautiška lytimi.....	173
b. Tautinio pasaulėvaizdžio perteikimas.....	175
c. Individo įjungimas į tautos kultūrą.....	176
3. Gimtosios kalbos mokymo praktika.....	178
a. Dėstomieji gimtosios kalbos objektai.....	178
b. Dorinis momentas gimtosios kalbos mokyme.....	182
c. Reikalavimai gimtosios kalbos mokytojui.....	184
d. Dvikalbių pradžios mokyklų problema.....	185
e. Nusistatymas tarptautinės kalbos atžvilgiu.....	186
IV. ESTETINIS TAUTOS LAVINIMAS.....	188
1. Tautos įtaka menui.....	188
a. Menininko ryšiai su tauta.....	188
b. Stiliaus kitimas tautoje.....	191
c. Tautos įtaka meno rūšiai.....	193
d. Estetinio tautos lavinimo prasmė ir uždaviniai.....	195
2. Estetinio tautos lavinimo priemonės.....	198
a. Šalies gamta.....	198
b. Dirbtinė aplinka.....	200
c. Paišybos pamokos.....	201
d. Tautinė literatūra.....	203
e. Tautinės dainos ir tautinė muzika.....	205
f. Tautiniai šokiai ir žaidimai.....	206
V. RELIGINIO TAUTIŠKUMO AUKLĖJIMAS.....	207
1. Tauta kaip religinis vienetas.....	207
a. Tautinė religija ir tautiška religija.....	207
b. Religinio tautiškumo esmė.....	209
c. Tautinės individualybės prasmė religijoje.....	212
2. Tautiškumo atbaigimas religiniu auklėjimu.....	214
a. Tautinis principas religiniame auklėjime.....	214
b. Priemonės religiniam tautiškumui auklėti.....	215
c. Tautiškumo atbaigimas religijoje.....	218
Trečia dalis. PATRIOTINIS AUKLĖJIMAS.....	220

I. PATRIOTIZMO PAGRINDAI	220
1. Patriotizmo pradai.....	220
a. Patriotinis jausmas	220
b. Patriotinis susipratimas.....	223
2. Patriotizmo reikalavimai.....	226
a. Kūrybinis patriotizmo pobūdis.....	226
b. Troškimas tautai didybės.....	227
c. Objektvūs tautos vertinimas.....	230
d. Asmens tobulinimas.....	231
3. Patriotinio auklėjimo sąvoka ir uždaviniai.....	232
a. Patriotinio auklėjimo esmė.....	232
b. Patriotinio auklėjimo tikslai ir uždaviniai.....	234
II. PATRIOTINIS ĮSISĄMONINIMAS	236
<i>įvedamoji pastaba. Patriotinio įsisąmoninimo esmė ir</i>	
<i>sritys</i>	236
1. Patriotizmas ar kosmopolitizmas.....	236
a. Tauta kaip žmonijos atrama.....	237
b. Tautos meilė kaip žmonijos meilės pagrindas.....	240
2. Tautinės praeities pažinimas.....	242
a. Tautos ryšys su praeitimi.....	242
b. Tautinė istorija kaip patriotinio auklėjimo priemonė.....	243
c. Tautinės istorijos mokymo būdas.....	245
d. Tiesos principas tautinės istorijos mokyme.....	246
3. Tautinės praeities atgaminimas.....	247
a. Praeities pažinimas ir praeities pajautimas	247
b. Tautinės tradicijos.....	248
c. Tautinės šventės.....	250
d. Tautos vėliava ir tautos ženklas.....	251
e. Istoriniai tautos paminklai.....	252
4. Tautinės dabarties pažinimas	253
a. Kraštotyra kaip patriotinio auklėjimo priemonė.....	254
b. Kraštotyros dėstymo eiga.....	255
c. Krašto gamtos pažinimas.....	257
d. Ekskursijos ir kelionės.....	258

III.	PATRIOTINIS	VEIKDYMAS	260	
1.	Auklėjimas ginti tėvynę		260	
	a. Tėvynės gynimo prasmė		260	
	b. Karinio paruošimo esmė		261	
	c. Karinis paruošimas mokykloje		262	
	d. Kariuomenė kaip patriotinio auklėjimo veiksnys		264	
2.	Nacionalizmo pagrindai		266	
	a. Tautinio prado išsigalėjimas		266	
	b. Antropocentrizmo pakeitimas etnocentrizmu		268	
	c. Nacionalizmas kaip doktrina		271	
	d. Nacionalizmas kaip praktika		273	
	e. Nacionalizmas kaip jausmas		274	
	f. Pagrindinės nacionalizmo idėjos		276	
3.	Nacionalizmo pasekmės		276	
	a. Patriotizmo žlugimas		276	
	b. Tautos žlugimas		278	
	c. Kultūros sunykimai		280	
	d. Prieštaravimas žmonijos išsivystymui		282	
IV.	PATRIOTIZMO	PAŠVENTIMAS	284	
1.	Religiniai patriotizmo pagrindai		284	
	a. Patriotizmo ryšys su antgamte		284	
	b. Patriotizmo atbaigimas religijoje		285	
2.	Krikščionybė ir patriotizmas		287	
	a. Esminis Krikščionybės ryšys su patriotizmu		287	
	b. Krikščionybė ir nacionalizmas		288	
Ketvirtadalis. NACIONALINIS AUKLĖJIMAS			290	
I.	TAUTOS	TAPIMAS	NACIJA	290
1.	Nacijos sąvoka ir žmės			290
	a. Nacija kaip tautinė asmenybė			290
	b. Nacijos žmės			292
	c. Nacija ir valstybė			295
2.	Nacionalinio auklėjimo esmė ir uždaviniai			296

a. Nacionalinis auklėjimas kaip nacijai reikalingų sąlygų rengimas	296
b. Nacionalinio auklėjimo tikslai ir uždaviniai	297
II. AUKLĖJIMAS TAUTINEI KULTŪRAI.....	298
1. Kultūros tautiškumo problema.....	298
a. Kultūros ryšys su tautybe.....	298
b. Formalinis tautinės kultūros pobūdis.....	300
c. Tautinės kultūros veiksniai.....	302
2. Kultūrinis tautos veikdymas.....	304
a. Bendrojo kultūros lygio pakėlimas.....	304
b. Kultūros kūrėjų auklėjimas.....	306
c. Šviesuomenės auklėjimas bendradarbiavimui su liaudimi ...	308
III. AUKLĖJIMAS TAUTINIAM PAŠAUKIMUI.....	311
1. Tautinio pašaukimo sąvoka.....	311
a. Tautinio pašaukimo susidarymas.....	311
b. Tautinis pašaukimas kaip subjektyvinis linkimas.....	313
c. Tautinis pašaukimas kaip idėjos realizavimas.....	314
d. Anttautinis tautinio pašaukimo pobūdis.....	316
e. Tautinio pašaukimo reikšmė.....	317
f. Sąlygos tautiniam pašaukimui vykdyti.....	318
2. Tautos rengimas josios pašaukimui.....	319
a. Naujųjų kartų įsisamoninimas.....	319
b. Specialinių nusiteikimų išvystymas.....	322
IV. AUKLĖJIMAS ANTTAUTINĖMS PROBLEMOMS.....	325
1. Kultūrinio tautų bendravimo reikalas.....	325
a. Tautinės kultūros linkimas plisti.....	325
b. Tautos linkimas į žmoniją.....	326
2. Auklėjimo anttautinėms problemoms uždaviniai ir priemonės.....	328
a. Tarptautinio masto žmonių parengimas.....	328
b. Dalyvavimas tarptautiniuose institutuose ir kongresuose	330
c. Tarptautinis intelektualinis bendradarbiavimas.....	330

Pabaiga. NACIJA IR ŽMONIJA.....	332
1. Nacija kaip tautos perėjimas į žmonią.....	332
2. Tautinio auklėjimo perėjimas į tarptautinį auklėjimą.....	333
Bibliografija.....	335

UGDYMO FILOSOFIJA

IDEOLOGINIAI ŠIŲ DIENŲ PEDAGOGIKOS PAGRINDAI.....	343
1. Pasaulėžiūra kaip pedagoginės tipologijos pagrindas.....	343
2. Pagrindiniai pasaulėžiūros ir pedagogikos tipai.....	349
3. Pedagoginis natūralizmas.....	357
4. Pedagoginis humanizmas.....	365
5. Pedagoginis teizmas.....	377
6. Dabarties pedagogikos bendrosios žymės.....	382
LAVINIMAS IR AUKLĖJIMAS.....	390
Įvadas. Tradicinis lavinimo ir auklėjimo supratimas ...	390
1. Lavinimo prigimtis.....	392
a. Išsilavinimo supratimas.....	392
b. Objekto vaidmuo lavinime.....	395
c. Ugdytojo vaidmuo lavinime.....	397
d. Lavinimo apimtis.....	399
2. Auklėjimo prigimtis.....	401
a. Etninis auklėjimo pobūdis.....	401
b. Auklėjimo apimtis.....	404
c. Auklėjimas kaip normatyvinė funkcija.....	407
d. Ugdytojo vaidmuo auklėjime.....	408
e. Ugdytinio veikimas auklėjime.....	411
KUR KRYPSTA DABARTINIS UGDYMAS?.....	412
PEDAGOGINIO VITALIZMO PROBLEMA.....	420
a. Dvasių persiskyrimas dabartiniame ugdyme.....	420
b. Vitalinis pradas kaip ugdymo atrama.....	424
c. Vitalinis pradas ugdymo istorijoje.....	427

d. Vitalinio prado veikmės susikristalizavimas tipo pavidalu ...	431
e. Vitalinio tipo apraiškos dabartiniame ugdyme.....	435
f. Vitalinio tipo santykis su idealine kultūra.....	437
PEDAGOGINIO SANTYKIAVIMO PROBLEMA.....	439
1. Dviasmeninis ugdymo pobūdis.....	439
2. Pedagoginė meilė kaip pedagoginio santykiavimo pagrindas.....	442
3. Pedagoginio santykiavimo pradai.....	446
4. Pedagoginio santykiavimo bendruomenė.....	447
UGDYTOJAS IR UGDYTIMAS.....	450
1. Ugdymas kaip tarpasmeninė difuzija.....	450
2. Ugdymas kaip sąmoningas ir tikslingas veikimas.....	457
3. Ugdymas kaip individualinis veikimas.....	465
4. Ugdytinio veiklumas ugdyme.....	472
5. Ugdytinio veiklumo supratimas.....	478
UGDYMAS KAIP KŪRYBA.....	487
1. Žmogaus tapimo pobūdis.....	488
2. Kuriamasis ugdymo pobūdis.....	493
3. Ugdymas kaip originalus aktas.....	501
UGDYMO SANTYKIS SU KULTŪRA.....	508
VAISINGASIS MOMENTAS UGDYME.....	511
1. Vaisingojo momento esmė.....	511
2. Vaisingasis momentas ugdymo funkcijose.....	514
I v a d a s . Mokykla kaip tautinio auklėjimo veiksnys.....	521
1. Tautinio auklėjimo reikalas mokykloje.....	521
2. Tautinio auklėjimo pobūdis mokykloje.....	523
I. MOKYKLOS VAIDMUO TAUTIŠKUMUI AUKLĖTI.....	525
1. Tautiško auklėjimo supratimas ir uždaviniai.....	525
2. Gimtosios kalbos mokymas.....	528

3. Tautinės literatūros ir meno mokymas.....	533
4. Tikybos mokymas.....	539
II. MOKYKLOS VAIDMUO PATRIOTIZMUI AUKLĖTI.....	543
1. Patriotinio auklėjimo supratimas ir uždaviniai.....	543
2. Tautinės istorijos mokymas.....	544
3. Tautinės geografijos mokymas.....	547
4. Karinio parengimo mokymas.....	550
III. MOKYKLOS VAIDMUO NACIONALINIAMS NUSITEIKIMAMS	
AUKLĖTI.....	553
1. Nacionalinio auklėjimo supratimas ir uždaviniai.....	553
2. Savarankiškumo principas mokykloje.....	557
3. Svetimų kalbų mokymas.....	559
4. Tautinės kultūros mokslas.....	562
P a b a i g a . MOKYKLOS KAIP ĮSTAIGOS VAIDMUO TAUTINIAME	
AUKLĖJIME.....	563
1. Mokyklos pastatas ir jo aplinka.....	563
2. Mokytojas ir jo asmenybė.....	565
ATITAUTINIMAS IR JO BŪDAI.....	567
Įvado žodis.....	567
I. ATITAUTINIMO PRASMĖ IR POBŪDIS.....	568
1. Nutautinimo politikos smerktinumas.....	568
2. Atitautinimo prasmė.....	572
3. Pedagoginis atitautinimo pobūdis.....	574
II. ATITAUTINIMO BŪDAI.....	579
1. Izoliacijos politika.....	579
2. Prievartos politika.....	581
3. Pralenkimo politika.....	582
III. KLAIPĖDOS KRAŠTO ATITAUTINIMAS.....	585
1. Mūsų politikos kryptis.....	585

2. Senosios individualybės globojimas	586
3. Keitimasis kultūrinėmis vertybėmis	588

TAUTINIS AUKLĖJIMAS NUTAUTINTOJE VILNIAUS APLINKOJE 589

I v a d a s. Atitautinimo prigimtis.....589

1. Vilniaus krašto nutautinimo pobūdis.....	591
2. Vilniaus krašto atitautinimo gairės.....	594
3. Vilniaus krašto atitautinimo priemonės.....	599

P a b a i g a. Mokytojas kaip atitautinimo darbo centras ... 602

FILOSOFIJOS PROPEDEUTIKOS PROGRAMA.....604

Kritinė dalis.....	604
Pozityvinė dalis.....	606

MOKYKLŲ LAISVĖ IR VALSTYBĖ.....613

1. Monopolio sistema.....	614
2. Laisvė šalia valstybės.....	618
3. Laisvė per valstybę.....	620
4. Sintetinio išsprendimo argumentai.....	624
5. Pats veikalas.....	627

PROF. ST. ŠALKAUSKIO PEDAGOGIKA.....628

P a s i a i š k i n i m a s.....628

I. FILOSOFINIAI PAGRINDAI.....629

1. Filosofija ir pedagogika.....	629
2. Prof. Šalkauskio filosofijos kilmė.....	630
3. Integralinis sintetizmas.....	632
4. Idealistinis realizmas.....	632

II. SISTEMOS METMENYS.....633

1. Bendrieji ugdymo pagrindai.....	633
2. Fizinio lavinimo principai.....	636
3. Mokyklų tvarkymo principai.....	640
4. Visuomeninio auklėjimo principai.....	646
5. Lietuvių tautos ugdymo pagrindai.....	650

III. BENDRA CHARAKTERISTIKA	654
1. Sintetinis pobūdis.....	654
2. Teorinis pobūdis.....	655
3. Linkimas į aktualų gyvenimą.....	655
Baigiamasis žodis.....	656
PEDAGOGIKOS ISTORIJA	658
I v a d a s. Pedagogikos istorijos mokslas	658
1. Pedagogikos istorijos žymės.....	658
2. Pedagogikos istorijos apimtis.....	662
3. Pedagogikos istorijos padalinimas.....	667
Redakcinės ir bibliografinės pastabos	674
Vardų rodyklė	677

Serija „Iš Lietuvos filosofijos palikimo“

Antanas M a c e i n a

Raštai, t. 8

Pedagogikos filosofija

Sudarė *Antanas Rybelis*

Redaktorė *Vita Malinauskienė*

Meninis redaktorius *Romas Dubonis*

Korektorė *Marijona Rėzienė*

Maketavo *Danutė Navickienė*

2002. Užsakymas **1373**

Išleido „Minties“ leidykla, Sierakausko 15, 2009 Vilnius.

Spausdino „Aušros“ spaustuvė, Vytauto pr. 23, 3000 Kaunas.

Maceina A.

Ma 32 Raštai / Antanas Maceina; Sudarė A. Rybelis. - Vilnius, Mintis, 1987-2002. - (Iš Lietuvos filosofijos palikimo: LFP).

T. 8: Pedagogikos filosofija. - 2002. - 694 p. - Bibliogr.: p. 674-676. - Vardų r-klė: p. 677-681. - ISBN 5-417-00825-7.

Aštuntame „Raštų“ tome spausdinami A. Maceinos pedagogikos filosofijos veikalai iš prieškario Lietuvos periodinių leidinių ir pokario emigracinės spaudos.

UDK 1 (474.5)

Ma 32